

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

64. An ex iusta causa licitum sit etiam iurando uti amphibologia, quando verba non sunt ambigua, sed in sensum verum detorquentur, ex solo aliquo addito, mente iurantis concepto? Et in textu huius ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

fator finit iuramenti, quod ad rem iustam confirmandam institutum est; sed quia materia est leuis, est veniale. Ita erit etiam in nostro casu. Et haec sententia non solum erit vera cum Caietan. 2.2. q.89. art.7. col. pen. et. ad hoc igitur; quando verba iurantis erunt ex sua significatione ambigua, sed etiam quando de solo addito in mente iurantis retento efficiunt sensum verum; vt si videlicet, iuret se non fecisse aliquid quod reuera fecit, intelligendo intra se aliquid aliud, quod non fecit, vel aliam diem ab ea in qua fecit, vel quodvis aliud additum verum: nam his amphibologiis vti in iuramento, quando adest iusta causa iurandi, licitum esse docuerunt Valent. tom.3. disp.5. q.13. punct. 2. et tom.4. disp.7. q.13. punct. vlt. Suarez, Lessius, Toletus, Saloni- us, & alij apud Sanchez vbi supra. n.15. aduersus Azorium, Aragon. Lopez, Ledesnam, Sotum, & alios apud eundem Sanchez n. 12. asserentes ex causa licitum esse iurare cum aliqua amphibologia, quando verba quae vsurpantur sunt ex significatione sua, & communi audientium vsu ambigua: & proinde verumque sensum, tam iurantis quam interrogantis recipientia: scilicet quando talia non sunt, sed in sensum verum detorquentur, ex solo aliquo addito mente iurantis concepto. Sed hoc etiam licere cum prima opinione dicendum est, vt optime notat Filliucius vbi supra. n.236. & Sanchez locis cit.

non teneantur soluere gabellam, secundum probabilem opinionem, possunt eodem pacto respondere. Ita Suarez de Relig. tom.2. lib.3. c.9. n.1.

4. Secundò, interrogatus in iudicio, an debeat centum sibi mutuata, quae verè secretò restituit, potest respondere se nihil debere causa mutati, intelligendo intra se, quòd verè non soluerit. Et interrogatus, an debeat centum, cum verè debeat tantum quinquaginta, potest negare petita, prout petuntur. Ita Naldus in sum. ver. in interrogatus. n.1. & 2.

5. Tertio, si quis à te petat, vt illi commode aliquid, vel mutuas pecuniam, aut aliquid aliud, negare potes te pecuniam habere, si tulla indigeas, aut timeas fore, vt mutuatius serò, vel difficulter restituat, aut periculum sit, vt commodando patiaris aliquid incommodum; quòd restrictionem aliquam in mente addas, negando scilicet te id habere, vt illi commodes, vel mutuas. Ita Claudius Michiatus in sum. Parochorum tom.2. c.80. n.2.

6. Quarto, si aliqua persona priuata, aut metu, aut importunis precibus compellit aliquem iurare, tunc qui iurat potest iurare ad mentem sui, non verò illius, quamuis secundum mentem interrogantis non sit verum. Ita Rodriguez in sum. tom.1. c.190. n.7.

7. Quintò, quia saepe interrogamur, quid comedimus, quot habemus nummos, quid dixit nobis N. &c. possumus respondere, intelligendo, nonnulla, quibus dicamus veritatem, & negemus quod petitur à nobis; sicut si dicat quis, vt dicamus ei aliquid noui, possumus dicere nihil scire noui, intelligentes interius quòd conueniat dicere aliis. Idem Rodriguez in sum. tom.1. c.24. n.4.

8. Sextò, Sacerdos inquisitus de culpa in confessione precepta, respondere verè potest se nescire, & iurare, subintelligendo, quòd nesciat tanquam homini subiectus. Quòd si compellatur, vt respondeat, non per verbum scio, sed per verbum audio, potest respondere se nihil tale in confessione audisse, subintelligendo tanquam purum hominem. Quòd si impius quaesitor vtgeat, vt respondeat, an audierit vt Deus; respondere potest se non audiuisset, subintelligendo ad modum causae principalis. Ita Grassius in decif. p.1. lib.1. c.23. n.3. idem repetit n. 24. agens de eo, cui ex simplicitate fit confessio in necessitate tanquam Sacerdoti, cum tamen sit Laicus, & vt talis agnoscat.

9. Septimò, infamator veri criminis, sed occultè simpliciter dicere potest, se falsam dixisse, & mendacio infamasse, subintelligendo crimen publicum, ita vt sensus sit falsum ei crimen affingi prout publicum; item negare potest quis peccatum suum occultum, negando illud vt publicum, idque subintelligendo. Ita Petrus Navarra de res. lib.4. c.2. n.179.

10. Octauò, cui licitum est aliqua bona abscondere, eo quòd illis ad vitam sustentandam egeat, ne à creditoribus capiuntur, & sic cogatur mendicare; potest rogatus à iudice iurare se nulla bona abscondita habere, atque idem possunt iurare id scientes, dummodo ipsis constet licite eum abscondere ad hunc finem, intelligendo secum, non habere bona abscondita, quae iudici manifestare teneatur. Ita Sanchez in sum. tom.1. lib.3. c.6. n.31.

11. Nonò, potest Confessarius proferre verba absolutionis absque intentione, ad effugiendam mortem sibi minatan à penitente, si non absoluat. Item si minaretur mortem, nisi consecraret panem in foro existentem, poterit proferre verba consecrationis, absque intentione consecrandi, sine vlla labe mendacij vtendo aliqua equiuocatione; nisi haec omnia efficerentur in contemptum fidei, & religionis; nam in tali casu teneretur subire mortem. Et ita iurans latroni se illi daturum pecunias, sine intentione dandi, non

Sup. hoc in tom.6. tr.11. Ref. 102.5.1. in fine.

Sup. hoc in tom.1. tr.8. Ref.66. & in tom.5. tr.7. Ref.14. §. Et quidem. post medium. vers. Quod manifestè.

Sup. hoc in tom.6. tr.3. Ref.158. legè eam per torram, & signanter ad lin.7. vers. in fine.

Sup. hoc in tom.2. tr.6. Ref.156. §. Notandum est, & pro contento à lin.1. huius §. Ibidem.

Sup. hoc legè supra de Stri.

RESOL. LXIV.

An ex ista causa licitum sit etiam iurando vti amphibologia, quando verba non sunt ambigua, sed in sensum verum detorquentur ex solo aliquo addito mente iurantis concepto?

Et in textu huius Resolutionis 17. casus explanatos inuenies pro praxi dicta questionis. Ex part.3. tract.6. & Misc.2. Ref.30.

§. 1. **H**ic casus solet frequenter in praxi accidere, & negatiuam sententiam docent Malderus opus. de res. lib.1. mem. 1. c.4. & 10. Syluius in 2.2. D. Thom. q.89. art.7. quæstio 3. concl.5. Rebellius part. 1. lib.4. q.10. num.2. Layman in Theol. moral. lib.4. tract.3. c.13. num.7. & c.14. num.8. Coninch de actibus supernat. disp.10. dub.3. concl.3. n.49. Cydonius contra Epistolam Isaaci Casanboni cap.5. & 6. & in Apologia pro Henrico Garnerio c.2. prater Doctores, quos citat Sanchi, in sum. tom.1. lib.1. cap.6. n.12. quòd omnes asserunt, nunquam aliquid affirmando, aut negando, licere vti ratione, quae spectatis omnibus circumstantiis prout exterius profertur, est ab'olutè falsa, nec potest habere verum sensum; quamuis iuncta verbis, quae à dicente tacitè subintelliguntur, sit vera, nisi illa ea ratione iisque circumstantiis proferatur, vt prudens auditor ex his meritò colligat, verbis exterius prolatis aliqua alia subintelligi.

2. Sed ego contrariam sententiam, quam cursim tenui in 2. praxi. 1. miscellan. resol.25. nunc etiam teneo, & illam docent Sanchi. vbi supra. nu.15. Reginaldus in praxi tom.2. lib.24. cap.1. n.10. Pefantius in 2.2. q.70. art.4. disp.1. & nouissimè mordicus illam sustinet Stephanus Emonerius disp. de veritate cap.9. & seq. Vnde flante hac opinione, multos casus particulares decidendos.

3. Et ideo dico primò, si quis Clericus interrogatus in porta ciuitatis, vtrum habeat aliquid de quo debet solui gabella, & ille habens, responder quòd non, intendens quòd non obligatur ipse ad gabellam soluendam, non dicit mendacium, quamuis alter alter intelligat verbum, quàm proferens. Ita D. Antonin. in sum. p.2. tit.10. c.1. §.1. Et sic etiam dicendum est de illis, qui alportant res ad vilius proprios, de quibus cum

Quæ hic est Ref. antec. dea, & in alia §. eius in praxi anno.

nam Ref. 57
& aliarum
eius annot

non peccat si mente concipiat æquiuocationem, videlicet, dabo, si ad id teneat, nec postea teneat ad restitutionem. Sic Ioann. Sancius in *selectis disp.* 3. 1. num. 6. & 7.

12. Decimò, pœnitens interrogatus temerè, an hoc, vel illud peccatum factus sit, potest iurare se non confessum, intelligendo ita vt teneatur illi explicare. Sic Henriquez lib. 6. de pœnit. c. 19. n. 7.

13. Undecimò, adultera rogata à marito an adulterium admisit, non solum potest iurare se non fregisse matrimonium, sed contra Sotum de iust. lib. 5. q. 6. art. 2. potest negare adulterium, concipiendo intra se aliam diem ab ea, in qua illud admisit; imò potest iurare se non fecisse vllum adulterium, intelligendo intra se, vt tibi reuellem. Ita Nauarrus cap. humana auer. 22. q. 5. in q. 1. n. 9. & Sayrus in *Clauis Regia lib.* 5. c. 4. num. 24.

14. Duodecimò, veniens ex loco, qui falsò putatur peste infectus, rogatus potest iurare se ex eo non venire, intelligendo tanquam ex loco pestilenti, atque idem puto, quando veniens ex loco pestilenti certò credit, nec se, nec aliquid suum peste infectum esse, potest iurare inde non venire, intelligendo ita, vt aliquid mali ex loco pestilenti contraxerit. Ita Suarez de relig. tom. 2. lib. 3. cap. 9. n. 7. & Lessius lib. 2. c. 42. dub. 9. num. 47.

15. Decimotertio, si debitor pauper pro ea paupertate excusatur à debito tunc soluendo, & exactor iniquus illum premit, potest à iudice interrogatus iurare se illas pecunias non accepisse; quia iudex ad eum effectum rogat, vt cogat statim soluere, quare, negans se accepisse, intelligendo vt statim debeat soluere, verè ad debitam iudicis mentem respondet. Ita Sanchez in *summa tom.* 1. lib. 3. c. 6. n. 32.

16. Decimoquarto, si reperto cadauere quis interrogetur an gladius, vel scalpellum ibi repertum sit suum, vel tali hora illic transferit, que vera sunt, & petuntur ab eo tanquam illius homicidij indicia, quod verè non commisit, potest negare; quia ad debitam iudicis mentem verè respondet. Ita Lessius lib. 2. c. 31. dub. 3. n. 14.

Sup conren-
to in hoc §
in to. 6. tr. 1.
Ref. 102. §. 7.

17. Decimoquinto, vbi factum exterius ob aliquam causam excusatur à peccato, potest interrogatus à iudice de illo facto id negare, intelligendo de facto criminoso, vt si in propriam defensionem hominem quis occidit, vel rem alienam in veri debiti compensationem vsurpauit. Ita Lessius *vbi supra*; & Sanch. nu. 29. qui optimè addit, quòd quando taxa alicuius rei probabiliter est iniusta, venditor si plaris vendat, defraudat in pondere, & mensura; ita vt sibi satisfaciatur, vel pro pretij iniustitia, potest à iudice interrogatus an plaris vendiderit, vel com falsa mensura, potest, inquam, totum negare, & asserere se pretio taxato vendidisse, & cum iuris ponderibus, intelligendo hæc, ita vt plaris vendens, aut deficiens in pondere deliquerit. Et hoc procedit, vt diximus, quando adest tantum opinio probabilis, vt taxa sit iniusta.

18. Decimosexto, qui intra quinquennium non reclamauit, & sciebat suam professionem esse inuvalidam, nec vnquam illam ratificauit, & sciebat etiam elapso quinquennio se non posse amplius reclamare; si velit postea reclamare in iudicio, petens restitutionem in integrum, affirmans se non reclamasse ob ignorantiam, si iudex eum de hoc interroget, potest sine peccato iurare, se non habuisse scientiam, quòd potuisset reclamare, vtendo verbis æquiuocis, seu amphibologicis, nam talis professio non est verè Religiosa, quia professionem inuvalidam, nunquam fecit validam ob ratificationem. Quare potest dicere se non habuisse scientiam, subintelligendo in mente sua, qua ratam habuerit professionem, cum Concilium Tridentinum præsumat huiusmodi professum ratificasse professionem inuali-

dam, si intra quinquennium non reclamauit; sicut si iudice interrogaretur, an promiserit matrimonium, quod sicè promisit, potest iurare se non promississe, ne cogatur matrimonium contrahere, cum non possit probare, se sicè promississe. Ita doctus, & articulosissimus Sanctarellus *part. 1. var. resol. q. 48. n. 11. & 16.*

19. Decimoseptimò, is qui ex necessitate, vel aliqua vtilitate offert se ad iurandum nemine petente, potest vti amphibologis, nam habet iustam causam iis vtendi. Sic contra Lessium, Nauarrum, Sayrum, & alios tenet Sanchez *vbi supra* nu. 21. & Bonacina *vbi supra* num. 4.

20. Ex his omnibus apparet ex iusta causa, nempe quando id necessarium est, vel vtile ad saluam corporis, honoris, aut rerum familiarium, vel etiam quando iniusta interrogatio proponitur, posse aliquam absque mendacio aliqua verba vsurpare, etiam si sua significatione non sint ambigua, nec eum sensum verum admittant ex se, nec circumstantiis occurrentibus, sed tantum verum sensum reddant ex aliquo addito mente proferentis retento, quodcumque illud sit. Verum in tali casu animus ita respondens non debet esse ad fallendum proximum, sed ad occultandam veritatem, quam tunc non expedit manifestare.

21. An verò supradicto modo iurare absque iusta causa, sit peccatum mortale, diximus in *part. 1. tract. 1. Miscellan. resol. 25.* vbi adduximus Sanchez, Bonacinam, & Filiucium negatiuam sententiam probabiliter asserentes, modò non iuret aliquis in iudicio, dum iudex iuridicè interrogat; aut non iuret in materia preiudiciali. Et ratio est, quia non facit contra finem iuramenti in materia graui, tum quia in huiusmodi iuramento deficit sola discretio, seu iudicium, iuramentum autem cum sola discretio, seu iudicium deficit, non est mortaliter peccaminosum. Ergo, &c. Non nego autem contrariam sententiam esse communioram, & probabilioram, quam tenent Lessius lib. 2. cap. 42. dub. 9. num. 46. Toletus lib. 4. cap. 2. n. 9. notab. 1. Sayrus in *Clauis Regia lib.* 5. c. 4. n. 21. Philarchus de offic. Sacr. tom. 1. part. 2. lib. 3. cap. 14. & alij.

RESOL. LXV.

An blasphemia, & iuramenta falsa inaduenter prolata, vtra tamen ex praua consuetudine blasphemanda sint peccata mortalia?

Et an neganda sit absolutio habenti consuetudinem iurandi inaduenter, vel tantum habenti consuetudinem iurandi ex aduertentia? Ex part. 3. tract. 5. & Mi. c. 1. Ref. 62.

§. 1. **H**ic casus passim Confessariis in praxi solet occurrere: affirmatiuam sententiam docet Raphael de la Torre in 2. 2. D. Thoma, qu. 98. art. 2. disputat. 1. Tannerus in 2. 2. D. Thom. d. 1. n. 8. dub. 7. n. 14. 1. Azorius tom. 1. lib. 11. c. 1. q. 3. Sayrus in *Clauis Regia lib.* 5. c. 5. n. 10. Ledesma in *sum. tom.* 2. tr. 11. c. 5. dub. 4. & 5. cum aliis penes ipsos. Et ratio est, quia talia iuramenta sunt voluntaria in causa propter prauam consuetudinem iurandi ex graui negligentia non correctam.

2. Sed si hæc opinio esset vera, magnum omnes peccantentes, & Confessarij haberent, cum talia iuramenta maxime frequentia sint; & ideo contrariam sententiam in praxi amplectendam esse puto. Sed sententiam in praxi amplectendam esse puto, quoniam aliquis habeat prauam consuetudinem peccandi, si tamen hic, & nunc ex inaduertentia naturalis, & indeliberate peccaret, non committeret nouum peccatum mortale. Ita docent Reginald. in *praxi*, tom. 2. lib. 18. c. 6. sect. 3. num. 85. Pitagianus in 3. part. sentent.